

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

Inarin kunta kannattaa työnhakijoiden palveluprosessiin liittyviä kevennyksiä ja asiantuntijan harkintavallan lisäämistä siten, että tukea työnhakuun voidaan kohdentaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin. Esitetyt lakimuutokset eivät kuitenkaan kaikilta osin toteuta tätä tavoitetta. Esityksessä on kohtia, joiden nähdään tarvitsevan lisäresursseja, kuten se, että työnhakijaksi rekisteröityneelle henkilölle tulisi velvollisuus työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen.

Työvoimapalveluiden palveluprosessiin liittyviä kevennyksiä olisi voinut tehdä vielä nykyistä esitystä laajemminkin.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

Inarin kunta pitää työnhakijoiden palveluprosessiin ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Painoarvo tulisi olla alkuhaastattelussa ja työnhakukeskusteluissa, täydentävien työnhakukeskustelujen tulisi olla harkinnanvaraisia tarpeen niin vaatiessa. Työvoimaviranomaisella tulee olla laajempi vapaus kehittää paikalliseen tarpeeseen soveltuvia asiakaslähtöisiä työllistäviä palveluja. Työvoimapalveluiden kannustava rahoitusmalli edellyttää työvoimaviranomaisia kehittämään laadukkaampia ja vaikuttavampia palvelumalleja työnhakijoiden työllistämiseksi. Lainsäädännössä ja muutosesityksessä ei huomioida digitaalista kehitystä ja työnhakijoiden mahdollisuuksia toimia digitaalisessa ympäristössä.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräjän pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Alkuhaastattelun määräjän pidentäminen viidestä kymmeneen päivään on kannatettavaa. Etenkin sesonkiaikoina tämä antaa työvoimaviranomaiselle pelivaraa töiden järjestämiseen.

Määräjän pidentäminen mahdollistaa asiakkaan tavoittamisen esimerkiksi kirjeitse paremmin sekä tarvittaessa tulkin tilaamisen. Alkuhaastattelua ei tulisi olla pakko järjestää esimerkiksi tilanteissa,

jossa työnhakijaksi ilmoittautunut on jo kokopäivätyössä tai on jo sopinut kokopäivätyön ja kokopäiväisen opiskelun aloittamisesta lähitulevaisuudessa.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

Täydentävien työnhakukeskusteluiden perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen on kannatettavaa. Kaikilla asiakkailla ei täydentävälle työnhakukeskustelu ole välttämättä tarvetta, joillakin puolestaan voi olla tarvetta useammalle ja tiheämmälle tarpeelle. Kohdentamalla resursseja niihin asiakkaisiin, joilla tarvetta nimenomaan on, tehostetaan toimintaa.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Työvoimaviranomaisten muistutusten poistaminen on osaltaan kannatettavaa. Muistutusprosessi vie nykyisin paljon virkailijoiden työaikaa kokonaisuhyötyyn nähden sekä asiakkaalle käytäntö on sekava. Esitysluonnoksessa on todettu muistutusten johtaneen tarpeettomiin yhteydenottoihin, mikä myös perustelee ehdotettua muutosta. Ennakollista informointia tulisi vahvistaa jatkossa, jotta varmistettaisiin, että asiakkaat ovat tietoisia velvollisuuksistaan. Tällöin minimoitaisiin erehdyksestä johtuvia myöhempiä työttömyysetuuden tahattomia menetyksiä.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Työllistymissuunnitelmien tarkka sisältöjen määrittely ei ole palveluprosessin kannalta tarkoituksenmukaista. Työvoimaviranomaiselle on annettava harkintavaltaa työllistymissuunnitelman sisällöstä huomioiden asiakkaan yksilölliset tilanteet.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Asiakastapaamisissa työvoimaviranomaisella tulisi olla harkintavaltaa asiakastapaamisten sisällöissä. Asiakastapaamisten sisältöjen tulisi perustua asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin. Emme pidä esitystä kannatettavana.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Osa-aikatyöntekijöiden työnhakuvelvollisuutta ei tule nostaa nykyisestä. Monet alat, kuten kauppa-, matkailu- ja palvelualat ylipäättään, toimivat osa-aikatyön varassa. Tämä lisäisi työnantajien saamien ns. turhien työhakemusten määrää henkilöiltä, jotka ovat jo töissä. Myös työvoimaviranomaisten työn määrä lisääntyisi työnhakuvelvollisuuteen liittyvien laiminlyöntien seurannassa eikä resursseja ole järkevää kohdistaa asiakkaisiin, joilla on jo työpaikka.

Nykyinen malli suunnitelman ja työnhakuvelvoitteen osalta tuntuu lähinnä muodollisuudelta, jolla ei juuri ole merkitystä asiakkaan kokoaikaisen työllistymisen kannalta. Osa-aikaisella voisi olla työllistymissuunnitelma voimassa ja säännöllinen kontaktointi esim. puolen vuoden välein ilman työnhakuvelvollisuutta.

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Osittain kyllä. Työnhakijan työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen, työkyvyn ja mahdollisen työttömyysturvalaissa tarkoitetun ammattitaitosuojan lisäksi kriteereissä pitää ottaa huomioon myös työnhakijan työnhakualueen työmarkkinatilanne sekä maantieteellinen sijainti. Pohjoisessa on syrjäalueilla asuvia asiakkaita, eikä 80 km työnhakualueella ole lainkaan tai hyvin rajallisesti työmahdollisuuksia tarjolla. Välimatkat pohjoisimmassa Lapissa ovat pitkät, kuntakeskuksen ja asiakkaan kodin välinen matka voi olla jopa 180 km.

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Inarin kunta kannattaa sääntelyn yksinkertaistamista. Tiettyjen poikkeusten sisällyttämisestä työnhakuvelvollisuuden alentamisen yleisiin kriteereihin.

4. Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

Pidämme esitystä kannatettavana. Työnhakijoista huomattava osa on osa-aikatyössä tai 0-tuntisopimuksella, millä on vaikutusta työnhakuvelvollisuuteen.

Pohjoisessa suuri osa työsuhteista on osa-aikaisia, toistaiseksi voimassa olevia työsopimuksia. Työnhakuvelvoitetta ei pidä ainakaan määrällisesti heidän osaltaan nostaa. Osa-aikaisten työnhakuvelvollisuus ja sen toteutumisen seuraaminen myös kohdentaa työvoimaviranomaisten rajallisia resursseja asiakkaisiin, joilla on jo työpaikka.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Inarin kunta kannattaa työtarjousten velvoittavuuden lisäämistä, sillä työnvälitys on työllisyyspalveluiden ydintehtäviä. Velvoittavia työtarjouksia ei tulisi asettaa osa-aikaisille. Lainsäädännön tulisi olla selkeä ja yksinkertainen, työtarjoukset tulisi olla velvoittavia riippumatta työttömyyden kestosta.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Kyllä. Työtarjousten velvoittavuus tehostaa ja mahdollisesti jopa nopeuttaa aktiivista työnhakua.

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Kyllä, työnvälitys prosessina työnantajien suuntaankin selkiytyy.

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualueella?

Työnhakuprofiilin laatimisen velvoittavuus on ongelmallinen ja aiheuttaisi potentiaalisesti huomattavasti lisätyötä työvoimaviranomaisille. Tähän olisi perusteltua jättää viranomaiselle harkintavaltaa.

Monilla asiakkailla on haasteita sähköisten palveluiden käytössä ja moni tarvitsee apua sähköisessä asiointissa. Läheskään kaikilla asiakkailla ei ole sähköisen asiointin käyttöön tarvittavia välineitä tai toimivia verkkoyhteyksiä etenkin syrjäseuduilla.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

-

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

Asiakkaiden työllistyminen tehostuu jos ehdotuksen mukaan työnantajat, yksityiset työnvälitysyrietykset ja työttömyyskassat pääsisivät tietovarantoon. Lisäksi tekoälypohjoisesta palvelutarvearvioista työkaluna on varmasti hyötyä.

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualueita tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

-

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

-

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

-

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

-

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Palolahti Mari
Inarin kunta

Ylimaunu Jonna
Inarin kunta